

6 ta' Frar, 1956

Is-S.T.O. Sir L. A. Camilleri, Kt., LL.D., President;
 Onor. Dr. A. J. Montanaro Gauci, CB.E., K.E., LL.D.;
 Onor. Dr. W. Harding, K.M., B.Litt., LL.D.

Edward Vella Zarb ne, versus Erik W. Golicher ne.

**Agent tal-Vapur — Polza tal-Kariku — Klawnsoli Stampati
 u Klawnsoli Manuskritti jew Dattilografati — Klawnsola 'to
 notify' — Użu Lokali — Manifest tal-Vapur ('Ship's
 Manifest') — Danni**

*F' mankanza ta' patt speċjali, il-kaptan mhux obligat jinnotifika l-
 wasla tal-vapur lill-konsenjatarju tal-merkansija; imma meta l-
 polza tal-kariku tkun tikkontjeni l-klawnsola li l-parti għandha tiġi
 notifikata, ikun hemm obligazzjoni kontrattwali mposta fuq l-ar-
 matur li jinnotifika l-persuna adikata.*

Il-klawsoli manuskritti fil-polza tal-kariku, u dawn dattilografati, jipprevalu fuq il-klawsoli stampati. Għaldaqstant, jekk fil-polza tal-kariku jkun hemm klawsola stampata li teżenta l-kaptan mill-obligu li jagħti avviż tal-wasla tal-vapur, imma jkun hemm ukoll klawsola dattilografata "to notify", mingħajr l-aggunta "but no claim to attach for failure to notify", allura sseħħ l-obbligazzjoni tal-armatur jew vettur, jew aġent tagħhom, li javża lid-destinatarju tal-merkanzija bil-wasla tagħha.

Del resto, jidher li hija konsuetudini bejn l-aġenti marittimi f'Malta li javżaw lir-riċevituri bil-wasla tal-vapur, meta l-polza tal-kariku tkun tikkontjeni l-klawsola "to notify".

Il-premess ifisser illi l-aġent mhux obligat jinnotifika l-wasla tal-merkanzija, ammenokkè ma jkun hemm (a) patt speċjali, (b) użu speċjali, (c) jew prattika kontrarja bejn il-partijiet.

Il-klawsola "to notify" tikkostitwixxi appunt u dak il-patt speċjali li jibfa' fuq l-aġent l-obligu li jagħti lid-destinatarju avviż tal-wasla tal-merkanzija. U l-aġent tal-vapur ma jistax jehles mill-konsegwenzi tal-inadempiment ta' dan l-obligu tiegħu billi jallega illi d-destinatarju kellu għad-dispożizzjoni tiegħu x-"ship's manifest".

Il-Qorti—Rat l-att taċ-ċitazzjoni quddiem il-Qorti tal-Kummerċ ta' Maestà Tagħha r-Regina, li biha l-attur nomine, wara li ppremetta illi d-ditta attriċi kienet ordnat mid-Danimarka, fost merkanzija oħra, tletin kaxxa bacon; liema merkanzija giet karikata f'Copenhagen fuq il-bastiment "Droca" fis-17 ta' Ottubru 1952, kif jirriżulta mill-polizza tal-kariku (dok. A); u li skond l-istess polizza dik il-merkanzija kellha tiġi trasbordata f'Amsterdam, iew fi kwalsijasi post iehor għad-diskrezzjoni tal-kumpannija li assumiet twassal l-istess merkanzija f'Malta; u illi l-istess merkanzija waslet f'Malta fit-3 ta' Novembru 1952 per mezz tal-vapur "Hathor" li tiegħu huma aġenti d-ditta konvenuta, u dana wara li giet trasbordata f'port tal-Olanda minn fuq il-vapur "Draco" għal fuq l-imsemmi vapur "Hathor", kif seta' jsir; u illi skond l-istess polizza l-aġenti tal-vapur kien u fl-obligu li jinnotifikawh, bhala konsenjatarju, bil-wasla tal-merkanzija f'Malta; u illi d-ditta konvenuta avżatu fid-19 ta' Novembru 1952 (dok. B), għalkemm l-istess mer-

kanzija kienet ilha li giet zbarkata mit-3 ta' Novembru 1952, kif jirriżulta waqt it-trattazzjoni tal-kawża; u li minhabba fid-dekors ta' dak il-perijodu, jiġifieri mit-3 sad-19 ta' Novembru 1952, huwa sofra danni, konsistenti fil-ħsara kaġunata lill-istess merkanzija, f'kera mħallas lill-Gvern għall-magazzinagg tagħha, u fi spejjeż oħra erogati għall-perizja tal-istess merkanzija u relazzjoni relattiva u għar-rimozzjoni tagħha; talab, prevja kull dikjarazzjoni, senjatament dik li l-konvenut nomine huwa responsabbli għad-danni fuq riferiti u ta' kull dannu iehor li jiġi pruvat fit-trattazzjoni tal-kawża, sofferti mid-ditta attriċi għar-raġunijiet premissi, illi l-konvenut nomine jiġi kundannat iħallas lilu s-somma li tiġi likwidata, okkorrendo per mezz ta' perizja, bħala kumpens għad-danni sofferti minnu in konnessjoni mal-importazzjoni tat-tletin kaxxa bacon fuq riferiti. Bl-ispejjeż, u bl-imghax kummerċjali;

Omissis;

Rat is-sentenza ta' dik il-Qorti tat-18 ta' Ottubru 1955, li biha ddikjarat li l-konvenut nomine hu responsabbli lejn l-attur nomine għad-danni li dana fl-att taċ-ċitazzjoni jallega li bata, fil-każ li jippruvahom u jekk huma jirriżultaw, jiġifieri graw a kaġun tan-nuqqas da parti tal-konvenut nomine tal-adempiment tal-obligazzjoni tiegħu li jinnotifikalu l-wasla tal-bastiment; u rrimettiet il-kawża quddiem il-perit sabiex ikompli jeżegwixxi l-inkariku tiegħu, jiġifieri jivverifika u jirrelata jekk l-attur sofriex danni għar-raġuni biss fuq riferita, u f'każ affermattiv jispeċifikahom u jillickwidahom; u ordnat li l-ispejjeż jibqgħu riżervati għas-sentenza fil-meritu; wara li kkunsidrat;

Illi l-attur nomine jallega li huwa sofra d-danni minnu enumerati fl-att taċ-ċitazzjoni minhabba l-fatt li l-konvenut nomine dam ma avżaħ bil-wasla tal-merkanzija f'Malta, u kwindi jirritjenieħ għalhekk responsabbli għal dawk id-danni; il-konvenut nomine jinnega kull responsabbiltà billi, kif jallega fid-dikjarazzjoni tiegħu, ma kellu ebda obligu li jayża lill-attur nomine bl-arriv tal-merkanzija malli wasal il-bastiment;

Illi l-polizza ta' kariku tal-merkanzija fuq imsemmija hija "polizza di carico diretta", "through bill of lading". Il-merkanzija giet karikata fuq il-vapur "Draco" fil-port ta' Copenhagen, "with transhipment at Amsterdam and/or any other port at Company's option for delivery to order";

Illi l-kaptan mhux tenut, f'mankanza ta' patt speċjali, li jinnotifika l-wasla tal-vapur lill-konsenjatarju tal-merkanzija; però, meta l-polizza ta' kariku diretta, "through bill of lading", tkun tikkontjeni l-klawsola li l-parti għandha tiġi notifikata, ikun hemm obligazzjoni kontrattwali mposta fuq l-armatur li jinnotifika lill-persuna ndikata (Carver's "Carriage of Goods by Sea", 1952, page 707);

Illi fil-"polizza di carico" fuq riferita hemm apposta, fost il-klawsoli stampati l-oħra, il-klawsola stampata li teżonera lill-konvenut mill-obligu li jagħti avviż tal-wasla "Arrival 4. The carrier is not obliged to give notice of arrival". Però hemm ukoll apposta dik il-klawsola li tis-sejjaħ "notify clause" "S.S. Agents to advise Messrs. E. Vella Zarb & Co., Strait Street, 11, Valletta, Malta" (lid-ditta attriċi); u din il-klawsola hija miktuba bil-makna dattilografika. F'xi polizzi ta' kariku kontenenti l-klawsola "party to be notified" jiġu aġġunti l-kliem "but no claim to attach for failure to notify". Dawn ma jidhrux fil-polizza tal-kariku tal-merkanzija in kwistjoni;

Illi l-kliem manuskritti, kompriži, naturalment, daww dattilografati, jipprevalu fuq daww stampati; għaliex, jekk kuntrarji għal dawn, għandhom jiġu nterpretati u ritenuti bħala derogi espressi għall-klawsoli stampati, komunkwe mhux kanċellati (Ascoli, Cod. di Comm. Commentato, Vol. VIII, pag. 516);

Illi għalhekk għandu jiġi ritenut li l-polizza ta' kariku tal-merkanzija in kwistjoni tikkontjeni l-klawsola li l-parti għandha tiġi notifikata, u kwindi l-obligazzjoni tal-armatur jew vettur, jew aġent tagħhom, li jinnotifika lid-ditta attriċi menzjonata, riċevitriċi tal-merkanzija;

Illi gie wkoll soddisfacement pruvat illi hija kons-wetudni bejn l-aġenti marittimi f'Malta li javżaw lir-riċevi-

turi bil-wasla tal-vapur, meta l-polizza tal-kariku tkun tikkontjeni l-klawsola "to notify";

Rat il-petizzjoni tal-konvenut nomine, li biha appella mid-deċiżjoni fuq imsemmija, u talab li tiġi revokata u li d-domandi tal-attur jiġu respinti; bl-ispejjeż;

Omissis;

Ikkunsidrat;

Il-punti li għandhom jiġu eżaminati minn din il-Qorti huma, konformement għall-motivi ta' aggravju dedotti fil-petizzjoni tal-appell, tnejn; ċjoè:—

1. Jekk il-konvenut nomine, bħala aġent tal-vapur "Hathor", kellux jinnotifika lill-attur nomine bil-wasla tal-merkanzija;

2. Jekk, f'każ affermattiv, hux biżżejjed għall-finijiet ta' dina n-notifika li x-"ship's manifest" ikun għad-dispożizzjoni tal-attur nomine;

Dwar l-ewwel pont;

Il-prinċipju in materja, kif enunċjat fil-Halsbury's "Laws of England", Second Edition, Vol. 30, pag. 527, para. 678, fuq l-awtorità ta' ġudikati ta' Qrati Ingliżi, hu dan: "Apart from special contract or custom, or course of dealing, it is the duty of the consignee to use due and reasonable diligence to discover when the ship arrives with the cargo on board; and the master is, therefore, under no obligation, in the absence of special contract or custom, or course of dealing, to give notice of his arrival or readiness to unload, whether the ship is a general ship, or whether she is working under a charter-party";

Similment, fil-Payne's "Carriage of Goods by Sea", 6th edition, 1954; p. 109, jingħad hekk: "When the ship has arrived at the place of discharge, the consignee or endorsee of the bill of lading must take steps to receive the goods. In the absence of a custom or special contract to the contrary, the ship-owner is not bound to notify the consignees that he is ready to unload .....";

Min dan jiġi illi l-aġent ma għandux l-obligu tan-notifika ammenokkè ma jkunx hemm (a) patt speċjali, jew (b)

użu speċjali, jew (c) prattika kuntrarja bejn il-partijiet ("course of dealing");

Kwantu għal din ta' l-aħħar, ċjoè il-"course of dealing", *dir.* il-prattika la għiet invokata u lanqas tirrizulta bl-ebda mod mill-provi proċesswali;

Kwantu għall-użu speċjali, ingiebu diversi provi relattivi għall-użu lokali in materja; iżda din il-Qorti ma jidhrilhiex li għandha tiegħ fuq dan il-pont, għaliex, anki jekk kellu jingħad li gie stabbilit li l-użu ta' Malta huwa li d-destinatarju jiġi notifikat, jibqa' dejjem li fil-polizza tal-kariku hemm klawsola hekk konċepita (*dok. A fol. 7*):— ".....even though the same be contrary to the law, regulations or custom of the port of . . .destination"; u tibqa' dejjem għalhekk il-kwistjoni jekk dak l-użu hux newtralizzat b'dik il-klawsola — kwistjoni li gie trattata fil-kawża li gie quddiem il-Queen's Bench, in "*Brenda Co. vs. Green*" (1900), 1 Q.B. 518, 41 Digest 609, 4363, fejn gie ritenut li l-kliem "Any custom of the port to the contrary notwithstanding" huma eżempju tajjeb ta' kliem espressi li jistgħu jabbattu l-preżunzjoni li l-partijiet riedu li l-kuntratt jiġi eżegwit anki skond l-użu partikulari tal-lokalità li għaliha jirreferixxi l-kuntratt;

Hemm, però, fil-polza, f'dan il-każ, in-"notification clause" bil-kliem "*S.S. Agents to advise Messrs. E. Vella Zarb & Co., Strait Street, Valletta, Malta*"; li jikkostitwixxu appuntu l-patt speċjali tan-notifika;

Kwindi, ġa ladarba hemm dan il-patt speċjali, allura, konformement għall-prinċipju fuq enunċiat, hemm mixfūt fuq l-aġent l-obligu li jagħti lid-destinatarju avviz tal-wasla tal-merkanzija;

Ingħad, però, mill-konvenut nomine, li fil-polza hemm anki l-kawsola I4, li tgħid hekk:— "*The carrier is not obliged to give notice of arrival*". Għalhekk din il-Qorti għandha teżamina u tiddeċidi l-effett ta' dawn iż-żewġ partijiet kontradittorji tal-polza — dik li timponi l-obligu tan-notifika lid-destinatarju jew "*consignee*", u dik li tgħid li l-vettur ma għandux l-obligu li jagħti avviz tal-wasla tiegħu;

Is-soluzzjoni ta' dan il-pont tiddependi milli wiehed jara jekk il-klawsola li timponi n-notifika għandiex titqies klawsola stampata ("printed terms") jew klawsola miktuba ("written terms"); għaliex, jekk titqies bħala "written", allura, skond id-dottrina u l-gurisprudenza, għandha tipprevali fuq il-klawsola l-oħra, li hi eminentement stampata biss, u ta' karattru "standarised";

Il-Halsbury, loc. cit., nota (q), pag. 381, jgħid hekk:— "The rules governing the construction of a bill of lading are the same as those applicable to a charter-party". U a propożitu ta' "charter-parties" jgħid hekk:— "Charter-parties are, in practice, made out on printed forms, of a more or less standarised character; and contain blank spaces for the purpose of enabling the parties to adapt the form used to their particular contract, by filling in the necessary details in writing. So far as possible, those terms of the charter-party which are in print are to be treated as forming the contract equally with those which are in writing. The printed terms are, however, the words of a common form, representing the usual terms of a charter-party, which are intended to suit each particular case as far as they can, but which are not introduced in contemplation of any particular case. On the other hand, the written terms embody the special stipulations which the parties, after consideration of all the circumstances, have introduced for the purpose of meeting their particular requirements. More weight, therefore, is to be given to the written than to the printed terms; if they conflict and cannot be reconciled, the written terms must be preferred, and the printed terms treated as though they had been struck out of the charter-party";

L-istess jingħad ukoll fid-dottrina taljana:— "Le clausole manoscritte prevalgono su quelle stampate, perchè, se contrarie a queste, devono essere interpretate e ritenute come deroghe espresse alle clausole stampate

comunque non cancellate....." (Bolaffio e Vivante, Cod. Comm. Comm., Vol. VIII, p. 516, para. 610);

L-istess ukoll fil-ġurisprudenza taljana: — "Il principio che le clausole manoscritte prevalgono alle stampate è ammissibile solo quando le une e le altre sono veramente contraddittorie" (Corte di Genova, 12 Marzo 1895, "Carr Brothers c. Copello", Temi Gen. 7, 185);

Issa, għalkemm fin-"notification clause", fil-polza 5, il-kliem "S.S. Agents to advise M....." huma stampati, eppure, kif jidher "ictu oculi", mill-essenza tagħhom stess, mill-ittra "M" abbrevjattiv ta' Messieurs", u miż-żewġ versi traċċjati in puntini għall-isem u għall indirizz tal-"consignee", dawk il-kliem stampati huma monki, u jsiru kompleti biss meta jżiedu magħhom (manuskritti jew ittajpjati) il-kliem l-oħra kontenenti l-isem u r-rekapitu tad-destinatarju. Vwoldiri, il-kliem manuskritti, jew (kif inhu l-każ) ittajpjati (mhux stampati), qegħedin jiġu hekk ittajpjati mhux iżolatament, weħedhom, indipendentement minn xi parti tal-polza, imma biex jikkompletaw u jagħtu sens lil kliem oħra, bħala parti integrali flimkien magħhom, u bħala rikjesti minn dawn il-kliem l-oħra stess. Dan ifisser illi l-partijiet, wara li kellhom f'idejhom il-formola tal-polza stereotipata ("standardised"), riedu jagħtu effett għall-klawsola tan-notifika, għalhekk ikkompletawha bil-kliem ittajpjati; għamlu ċjoè, dak li l-Halsbury fuq citat jesprimi bil-kliem "blank spaces for the purpose of enabling the parties to adapt the form used to their particular contract by filling in the necessary details in writing.....";

Konsegwentement dawk il-kliem, riempiti fil-post imholli apposta u dattilografati biex jagħtu sens u effett lil-kliem l-oħra, weħedhom bla effett, jirrendu dik il-klawsola tan-notifika klawsola "mhux stampata", imma "written", u dik il-klawsola, appuntu għax "written", għandha, skond il-prinċipji fuq esposti, tipprevali fuq l-oħra numru 14, stampata u għaliha kontra-dittorja;

Gie argumentat mid-difensur tal-appellant nomine, fil-kors tad-dibattitu quddiem din il-Qorti, li l-isem u r-rekapitu tad-destinatarju bilfors għandu jiġi ittajpjat jew mano-

skritt, għax ma jkunx magħruf meta tiġi stampata l-formola. Dan l-argument ma hux attendibbli; għaliex mhux biss l-isem u r-rekapitu tad-destinatarju qeghedin jinkitbu mhux għalihom, separatament u iżolatament, bla riferenza u bla konnessjoni ma' kliem ieħor, imma qeghedin jinkitbu bħala parti integrali u kompletanti ta' kliem oħra, iżda wkoll għaliex, kieku l-partijiet riedu, bħal ma ppretenda jsostni d-difensur, jillimitaw ruħhom għal mera indikazzjoni tad-destinatarju bla ebda obligu tan-notifika, allura huma kienu jagħmlu dak li jsir konsegwentement f'każijiet simili, ċjoè kienu jadoperaw waħda mill-formoli bħal dawk eżibiti fol. 63 u 64, fejn hemm ukoll il-kliem stampati "notify address", jew "party to be notified", bil-vojt u l-versi traċċjati in puntini, imma hemm immedjatament il-kliem "without engagement for owners, transporters, and or their agents, to notify.....", jew il-kliem "but no claim to attach for failure to notify". Menti f'dan il-każ ma hemm ebda riżerva jew eżenzjoni simili. U n-nuqqas ta' din l-eżenzjoni juri biċ-ċar l-intenzjoni tal-partijiet li jagħtu effett għal dak l-obligu; liema intenzjoni hija, kif josserva l-Payne, loc. cit. pag. 11, "the primary consideration" fl-interpretazzjoni tal-"bill of lading". Meta l-partijiet f'dan il-każ ikkompletaw bi kliem "written" il-kliem stampati "S.S. Agents to advise M.....", ma setgħux hliet jintendu jagħtu effett lil dawk il-kliem; u ma jistax jiġi serjament sostnut li riedu jimmantjenu l-effett tal-klawsola nru. 14 tal-polza. Kif intqal fis-sentenza "Hadjipateras vs. Weigall & Co." (1918), 34 T.L.R. 360:— "Where there is a conflict between the printed and written parts of a bill of lading..... the intention expressed by the written part should, as a general rule, be preferred to that expressed by the printed part". U appunt u l-intenzjoni tar-"written part" hija li jingħata l-avviż;

Dwar it-tieni pont;

Hu ċar illi bl-ebda sforz tal-immaginazzjoni i-kliem "to advise" jistgħu jiġu nterpretati b'mod li l-obligu mpost bihom jiġi soddisfatt sempliċement għaliex ix-"ship's manifest" ikun għad-dispożizzjoni tal-konsenjarju. Ir-regola hija li l-kliem għandhom jiftehmu "in their plain, ordinary

and popular meaning" (Halsbury, loc. cit., p. 336); u l-kelma "to advise" t'fisser li għandha ssir xi forma ta' avviz, t'fisser li l-aġent għandu jieħu attivament xi pass vis-a-vis id-destinatarju. Hu risaput li fil-prattika jinbagħat avviz bil-posta ta' tenur ta' dak użat mill-istess ditta konvenuta f'okkazzjonijiet oħra, fol. 24 u 25, jew avviz simili, fol. 23;

Għal dawn il-motivi;

Tiddecidi billi tiċhad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata; bl-ispejjeż kontra l-konvenut nomine. U tirrimetti l-proċess lill-Ewwel Qorti għall-kontinwazzjoni.
